

çat ab si terç», en Villanueva, *Viaje Lit.* II, 241), JRoig, *Spill* (1460), vv. 557, 1041, 3697, 5466, 6021, 12254), i els que cito més avall textualment: «Dones d'estat viu estar *desfressades*» en el valencià Fogassot, a. 1461 (MilàF, p. 83). El mot figura de més a més, en l'edició vulgata de Muntaner, cap. 44, que seria el testimoni més antic del mot; allà on ens conta la secreta ambaixada tunisenca que va rebre Pere el Gran, amb aparences de rescat de catius: «los dos sarrahins anaren-se'n ab ells, ab deu catius sarrahins, que hagueren per *desfregar*, que eren d'aquelles encontrades». Però el ms. coetani donat a conèixer per Nicolau d'Olwer i Casacuberta (ed. Bàrcino), omet els mots per *desfregar*, que poden ser segurament un aclariment afegit per l'ed. valenciana del S. XVI. — ⁶ Segons el diccionari de Domingos Vieira també es trobaria en Rodrigues Lobo (1608, 1614), però faltaria comprovar-ho en edicions fidedignes. La forma amb trasllat de la *r* s'estén ara fins a parlars locals, *desfarço* «disfarce» a la Beira (*RLus.* v, 171), però interessen la -o i el *des-* discrepants de la forma literària, ensenyant-nos el caràcter vacil·lant del mot en la llengua. — ⁷ Que ho fes així Diez era més excusable puix que ell operava només a base de la forma portuguesa i castellana. Que *AlcM* s'atengui encara essencialment a la rutina de Diez és estupend, quan la fonètica catalana s'hi oposa en forma tan palesa i rotunda. Pel que fa a *farsa* observem que és un gallicisme a tota la Península, i no pas gaire antic: ben estrany fóra que un derivat tan important s'hagués format només deçà els Pirineus i no en el sòl autòcton del mot. Notem així mateix que la ç constant *disfregar*, *disfraçar*, en les tres llengües, també hi està en desacord. L'esmena que hi proposa Ford (*Old Spanish Sibilants*, 41, mal citat pel REW, 3205), per salvar el fons de la idea, és encara més desafortunada: no vindria de *FARSUS*, participi de *FARCIRE* 'farcir', com el fr. *farse* (avui mal escrit *farce*) sinó d'un fantàstic **DISFARTIARE*, derivat d'un altre participi *furtus* del mateix verb. Però així ja ens allunyem de la *farsa* o comèdia, i la idea de 'farcir' en si no ofereix base semàntica aprofitable. *AlcM* prova de posar-hi un pedaç parlant-nos de la palla «embotida» (*FARSA*) de les barbarotes o espantaocells. No solament una barbarota no serviria perquè, si *disfressa* res, és només als ulls dels ocells, i les llengües hispàniques no són parlades per moixons, sinó que així fugim d'un foc fonètic per caure en unes brases: -rs- dóna -s- en tot l'ibero-romànic. — ⁸ També en JRoig, 6021: «Fills alletar / --- lo cos afluxa, / los pits engruxa, / la faç *desfrega*; / Mas l'abadessa / ---». — ⁹ «A tració / yo ja dormint, / son fill, venint / per son consell / ab lo coltell, / per qué-m matàs, / com s'acostàs, / hagué terror, / e fent remor, / moguí-m un poc: / *desfrega*! joc, / dix que-s burlava», «tes passions, / e illusions / axí revesses, / quant pots *desfresses*, / e les amagues», «pres lo marit / --- / lo fan anar, / venir, tornar, / ginyant deports / ---»

elles sos tractes / entretant clohen: / venir com l'ohen, / tot ho *desfrecen*, / casa redrecen», vv. 1041, 12254 i 557. — ¹⁰ Cuervo s'atansava prou a la veritat en relacionar *disfrazar* amb el cat. *fressa* en el sentit de 'bullícia', que és el que té aquest mot entre nosaltres i no solament 'remor', idea que prové de l'etimològica de *fressar* *FRICTIARE* 'moure fregadís'. Des d'aquí es podria arribar a 'ofegar el soroll', i, per tant, 'dissimular', però és més forçat. ¹¹ És la lliçó que donen les eds. Chabàs i Almela, mal puntuada i impossible, perquè un mot no pot rimar amb si mateix i perquè fóra una repetició sense solta. El ms. i les eds. A i B porten *lexir* o *texir* (de mal llegir) en lloc del segon. Cal llegir *texir* i entendre 'solen sortir de nit per la ciutat (amb el pretext d'anar a) teixir'.

Disfrutar cast. (veg. DCEC FRUTO) *Disgraciós*, V. *gràcia* (GRAT) *Disgregació*, *disgregar*, V. *gregari* *Disgust*, *disgustar*, V. *gust* *Disillab*, *disillàbic*, V. *síl·laba* *Disjunció*, *disjunt*, *disjuntiu*, V. *junyir* *Dislocació*, *dislocar*, V. *lloc*

Dismender hapax del *Spill*, 5028, el sentit del qual no és, segons el context, 'desmentidor', 'escampadora de béns' com indica Spitzer (*LexikK*), que suggereix un derivat de *DISPENDERE* 'gastar', cosa sols acceptable fonèticament si és un mossarabisme (P > b): pot ser sobretot admetent contaminació amb un mot afí amb el cast. ant. *desmandar* 'dispersar' (i *DESMÁN* 'calamitat, excés', *DECH* II, 467a33, 52, b58-59 i n. 6).

Dismenorrea, V. *menorrea* (MES) *Disminució*, *disminuir*, V. *minvar* *Disnar*, V. *dinar* *Disnea*, V. *dispnea* (PNEUMA) *Disoldre*, V. *dissoldre* (SOLDRE) *Dispar*, V. *parell* i *parar* *Disparar*, -ador, V. *parar* *Disparitat*, V. *parell* *Dispendi*, *dispendiós*, *dispensa*, *dispensable*, *dispensació*, *dispensar*, *dispensari*, V. *despendre*

Dispent, al ~ d': mala grafia per *dispens* (en pron. ross.) grosser francesisme per *aux dépens de* (per tant no ve de *dispendium*).

Dispèpsia, *dispèptic*, V. *pepsina* *Dispergir*, V. *espargir* *Disperm*, V. *esperma* *Dispers*, *dispersar*, *dispersió*, V. *espargir* *Dispesa*, *dispeser*, V. *despendre* *Displicència*, *displícenc*, V. *plaire* *Dispnea*, *dispneic*, V. *pneuma* *Dispondre*, *disponibilitat*, *disponible*, V. *pondre* *Disposar*, *disposat*, V. *posar* *Disposició*, *dispositiu*, *dispost*, V. *pondre* *Disputa*, *disputar*, V. *podar* *Disquisició*, V. *qüestió* *Dissabte*, V. *dia* *Dissecar*, *dissecció*, *dissectar*, V. *segar* (cf. *sec*) *Dissemblant*, V. *semblar* *Disseminar*, -nació, V. *sembrar* *Dissensió*, *dissentiment*, *dissentir*, V. *sentir* *Dissery*, *dissenyar*, V. *senyar*

DISSERTAR i DISERT, presos del ll. *dissèrtare* id., freqüentatiu de *dissèrere* 'raonar coordinadament, dissertar', i del seu participi *disèrtus*; aquests són derivats de *sèrere* 'entretreixir, encadenar'. □ I.^a doc.: 1839, Lab.; *disert*, c. 1380, Eiximenis.

L'adjectiu, avui bastant antiquat, ja s'havia usat molt en català a la baixa Edat Mitjana, si bé tenia